
Chulikopanishad Dipika

ಚೂಲಿಕೋಪನಿಷದ್ವೇಷಿಕಾ

Document Information

Text title : chUlikopaniShat

File name : chUlikopaniShat.itx

Category : upanishhat, vyAkhyA

Location : doc_upanishhat

Author : Narayana

Proofread by : KS Sheshadri Sharma

Description-comments : vyAkhyA for mantrikopanishat 32/108; Shuklayajurveda Samanya upanishad

Latest update : September 30, 2022

Send corrections to : Sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

December 7, 2022

sanskritdocuments.org

ಚೂಲಿಕೋಪನಿಷದ್ವಿಪಿಕಾ

ಓಂ ತತ್ರದ್ಭ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ .

.. ಚೂಲಿಕೋಪನಿಷತ್ ಅಥವಾ ಮಂತ್ರಿಕೋಪನಿಷತ್ ..

(ನಾರಾಯಣವಿರಚಿತದೀಪಿಕಾಸಮೇತಾ)

ಓಂ ಪೂರ್ಣಮದಃ ಪೂರ್ಣಮಿದಂ ಪೂರ್ಣಾತ್ಪೂರ್ಣಮುದಚ್ಯತೇ .

ಪೂರ್ಣಸ್ಯ ಪೂರ್ಣಮಾದಾಯ ಪೂರ್ಣಮೇವಾವಶಿಷ್ಯತೇ ..

ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ..

ಚೂಲಿಕಾ ಚೂಡಿಕಾ ಲೋಕೇ ಸ್ತಂಭಾಗ್ರಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಮುಚ್ಯತೇ .

ತದ್ವದ್ವೇದಾಂತಭಾಗೋಽಯಂ ಚತುಷ್ಟಂಡಾ ಹಿ ಪಂಚಮೀ .. 1..

ಯೋಗಫಲಮಾತ್ಮದರ್ಶನಂ ಸ ಚಾಸ್ತತ್ಯಾತಿ ಸನ್ನಿಹಿತೋಽಪಿ ಕಂಠಸ್ಥಹಾರವತ್ಪರಾಗ್ಧೃಷ್ಟಿನಾ
ಗುರುಂ ವಿನಾ ನ ದೃಶ್ಯತ ಇತಿ ತದ್ಬೋಧನಾರ್ಥಮುತ್ತರೋ ಗ್ರಂಥಸ್ತತ್ರ
ಹಾರರೂಪಕೇಣಾಽಽಹ-

ಓಂ ಅಷ್ಟಪಾದಂ ಶುಚಿಹಂಸಂ ತ್ರಿಸೂತ್ರಂ ಮಣಿಮವ್ಯಯಂ .

ದ್ವಿವರ್ತಮಾನಂ ತೇಜಸೈದ್ಧಂ ಸರ್ವಃ ಪಶ್ಯನ್ನ ಪಶ್ಯತಿ .. 1..

ಅಷ್ಟಪಾದಮಿತಿ . ಅಷ್ಟೈ ಪ್ರಕೃತಿರೂಪಾಃ ಪಾದಾ ಅವಯವಾ ಅಸ್ಯ ತಮಷ್ಟಪಾದಂ

ತದುಕ್ತಂ- “ಭೂಮಿರಾಪೋಽನಲೋ ವಾಯುಃ ಖಂ ಮನೋ ಬುದ್ಧಿರೇವ ಚ .

ಅಹಂಕಾರ ಇತೀಯಂ ಮೇ ಭಿನ್ನಾ ಪ್ರಕೃತಿರಷ್ಟಧಾ” .. ಇತಿ .

ಅಸ್ಯಾಃ ಪಾದತ್ವಂ ಸರ್ವತಃ ಪ್ರಾಥಮ್ಯಸಾಮ್ಯಾತ್ . ಶುಚಿರುಜ್ಜ್ವಲಃ . ಶುಚಿಃಶಬ್ದಃ

ಸಕಾರಾಂತೋ ನಪುಂಸಕಃ . ಶುಚಿಮಿತಿ ವಾ ಪಾಠಃ . ಹಂತ್ಯಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಹಂಸಸ್ತಂ .

ತ್ರೀಣಿ ಸೂತ್ರಾಣಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಾ ಯಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಾನತಿರೇಕಾತ್

. ತ್ರಯೋ ಗುಣಾ ವಾ ತಿಸ್ರೋ ನಾಡ್ಯೋ ವಾ . ಮಣಿಂ ಪ್ರಕಾಶತ್ವಾತ್ . ನ

ವಿವಿಧಮೇತ್ಯವ್ಯಯಮೇಕರೂಪಂ . ದ್ವಯೋಃ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹಯೋರ್ವರ್ತಮಾನಂ

ತಿಷ್ಠಂತಂ ದ್ವಿವರ್ತಮಾನಂ . ತೇಜಸಾ ಪ್ರಕಾಶೇನೇದ್ಧಂ ದೀಪ್ತಂ ತೇಜಸೈದ್ಧಂ

ಭಾಂದಸೀ ವೃದ್ಧಿಃ . ಏವಂವಿಧಮಾತ್ಮಾನಂ ಕಂಠಸ್ಥಾಹಾರಮಿವ ಸರ್ವೋ

ಲೋಕಃ ಪಶ್ಯನ್ನಪಿ ನ ಪಶ್ಯತಿ . ಹಾರೋಽವ್ಯಷ್ಟಕಂದುಕಾವಯವ ಉಜ್ಜ್ವಲೋ

ಹಂಸಲಕ್ಷಣೋಪೇತಾಸ್ತಿವೃತ್ತಸ್ತೋ ಮಣಿಮಯೋ ದೃಢೋ ದ್ವಯೋದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಭಾಗ
ದೀಪ್ತಶ್ಚ ಭವತಿ . ಸರ್ವೋ ಲೋಕಸ್ತಂ ಪಶ್ಯನ್ನಪ್ಯತಿಸಾನ್ನಿಧ್ಯಾನ್ನ ಪಶ್ಯತಿ .. 1..

ತರ್ಹಿ ತದ್ವರ್ತನೇ ಕ ಉಪಾಯ ಇತ್ಯತ ಆಹ-

ಭೂತಸಮ್ಮೋಹನೇ ಕಾಲೇ ಭಿನ್ನೇ ತಮಸಿ ವೈಶ್ವರೇ .

ಅಂತಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ಗುಣಗಹ್ವರೇ .. 2..

ಭೂತೇತಿ . ಭೂತಮೋಹಜನಕೇ ಕಾಲೇ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣ ಐಶ್ವರ ಈಶ್ವರಾಧಿಷ್ಠಿತೇ
ತಮಸ್ಯಜ್ಞಾನೇ ಭಿನ್ನೇ ನಷ್ಟೇ ಸತ್ಯಂತರೇವ ಸನ್ನಿಹಿತಂ ಪಶ್ಯತಿ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಂ ಬುದ್ಧಿಸ್ಥಂ
ತತ್ಪ್ರಾಕ್ಷಿಣಂ ತತ್ಪ್ರಕಾಶ್ಯಂ ವಾ . “ದೃಶ್ಯತೇ ತ್ವಗ್ರ್ಯಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ . ಸ್ವಯಂ
ನಿರ್ಗುಣಮಪಿ ಗುಣಕೋಟರೇ ಲಿಂಗೇಹಮಿತಿ ಭಾಸಮಾನಂ ಮೇಘಂಡಲ ಇವ
ಸೂರ್ಯಂ .. 2..

ಅಶಕ್ಯಃ ಸೋಽನ್ಯಥಾ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಧೈಯಮಾನಃ ಕುಮಾರಕಃ .

ವಿಕಾರಜನನೀಂ ಮಾಯಾಮಷ್ಟರೂಪಾಮಜಾಂ ಧ್ರುವಾಂ .. 3..

ಧ್ಯಾಯತೇಽಧ್ಯಾಸಿತಾ ತೇನ ತನ್ಯತೇ ಪ್ರೇರಿತಾ ಪುನಃ .

ಸ್ತೂಯತೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಂ ಚ ತೇನೈವಾಧಿಷ್ಠಿತಾ ಪುರಾ .. 4..

ಸ ಕುಮಾರಕೋ ಜರಾರಹಿತಃ “ತ್ವಂ ಕುಮಾರ ಉತ ವಾ ಕುಮಾರೀ”
ಇತಿ ಮಂತ್ರವರ್ಣಾತ್ . ಅನ್ಯಥೇಶ್ವರಾನುಗ್ರಹೇಣ ತಮೋಭೇದಂ ವಿನಾ
ಪ್ರಕಾರಾಂತರೇಣ ದ್ರಷ್ಟುಮಶಕ್ಯಃ . ಧೈಯಮಾನೋ ಬಾಹ್ಯದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಚಿಂತ್ಯಮಾನೋಽಪಿ
. ಛಾಂದಸ ಏಕಾರಃ . ಅಥವಾಸದ್ಯಾಪಿ ಧೈಯಂ ಚಿಂತನೀಯಂ ವಿಚಾರ್ಯಂ
ಮಾನಂ ಪ್ರಮಾಣಮಸ್ಯ ದುರ್ವಿಜ್ಞೇಯತ್ವಾತ್ . ಮಾಯಾಂ ಧ್ಯಾಯತೇ ಚಿಂತಯತಿ
ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟ್ಯರ್ಥಂ ಸಂಭಾವಯತಿ ನಾರೀಮಿವತುಃಸ್ನಾತಾಂ .

ತದುಕ್ತಂ-” ಮಮ ಯೋನಿರ್ಮಹದ್ಭ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಭಂ ದಧಾಮ್ಯಹಂ .

ಸಂಭವಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತತೋ ಭವತಿ ಭಾರತ “.. ಇತಿ .

ತೇನಾಧ್ಯಾಸಿತಾಽಽಕ್ರಾಂತಾಽಽರೂಢಾ ಪ್ರೇರಿತಾ ಚ ಸತೀ ತನ್ಯತೇ ಸ್ವಯಮೇವ
ಕಾರ್ಯರೂಪೇಣ ತತಾ ಭವತಿ . ಕರ್ಮಕರ್ತರಿ ಕರ್ಮಪ್ರತ್ಯಯಃ . ತೇನೈವಾಧಿಷ್ಠಿತಾ
ಸತೀ ಪುರಾ ಪುರುಷಾರ್ಥಂ ಭೋಗ್ಯಂ . ಸ್ತೂಯತೇ ಪ್ರಸ್ತುತವತೀ . ಕರ್ಮಕರ್ತಾ .
ಪುರಿ ಲುಜ್ಜಾಸ್ಮ ಇತಿ ಭೂತೇಽನದ್ಯತನೇ ಲಟ್ .. 3.. 4 ..

ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಜನಕತ್ವೇನ ಮಾಯಾಂ ಧೇನ್ವಾ ರೂಪಯತಿ-

ಗೌರನಾದವತೀ ಸಾ ತು ಜನಿತ್ರೀ ಭೂತಭಾವಿನೀ .

ಅಸಿತಾ ಸಿತರಕ್ತಾ ಚ ಸರ್ವಕಾಮದುಘಾ ವಿಭೋಃ .. 5..

ಗೌರಿತಿ . ಇಯಂ ಗೌರೋಗ್ರೀಶ್ವರವಾಹನಾನಡುದ್ವತ್ಸಾ ಚೇತ್ಸಿಂ ಹಂಬಾರಂ
ಕರೋತಿ ನೇತ್ಯಾಹ-

ಅನಾದವತೀತಿ . ನಾದರಹಿತಾಽಚೇತನತ್ವಾದ್ವತ್ವಮಸಮರ್ಥೇಶ್ವರಾಧೀನೇತ್ಯರ್ಥಃ
 . ಯದ್ವಾ ಗೌರೀ ಶುಕ್ಲಾ ಸತ್ತ್ವಪ್ರಧಾನಾ ಸತೀ ನಾದವತೀ ವೇದಪ್ರವರ್ತಿಕಾ
 . ಪುಂವದ್ಭಾವಃ . ಸರ್ವಸ್ಯ . “ಗೌರಂ ಶುಕ್ಲೇಽರುಣೇಽಪಿ ಚ?” ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ .
 ಅಸಿತಾ ತಾಮಸೀ . ಸಿತಾ ಚಾಸೌ ರಕ್ತಾ ಚ ಸಿತರಕ್ತಾ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೀ ರಾಜಸೀ
 ಚೇತ್ಯರ್ಥಃ . ವಿಭೋರೀಶ್ವರಸ್ಯ . ಸರ್ವಕಾಮದುಘಾ ಸರ್ವಾನ್ಯಾಮಾಂದೋಗ್ನಿ
 ಯಥೇಷ್ಟಕಾರ್ಯಕಾರಿಣೀ . ಮಹಾನಾರಾಯಣೀಯೇ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೇ ಚಾನ್ಯಾಶ್ಚಾಗ್ರೀಸಾಮ್ಯವ
 “ಅಜಾಮೇಕಾಂ ಲೋಹಿತಶುಕ್ಲಕೃಷ್ಣಾಂ ವಹ್ನೀಃ ಪ್ರಜಾಃ ಸೃಜಮಾನಾಂ
 (ಜನಯಂತೀಂ) ಸರೂಪಾಃ . ಅಜೋ ಹ್ಯೇಕೋ ಜುಷಮಾಣೋಽನು ಶೇತೇ
 ಜಹಾತ್ಯೇನಾಂ ಭುಕ್ತಭೋಗಾಮಜೋಽನ್ಯಃ” ಇತಿ ..5..

ಇತಿ ಪ್ರಥಮಃ ಖಂಡಃ .. 1..

ಜೀವಾನಾಂ ಬಹುತ್ವಂ ಭೋಕ್ತೃತ್ವಮೀಶ್ವರಸ್ಯೈಕತ್ವಂ ಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಂ ಚಾಽಽಹ-
 ಪಿಬಂತೇ ನಾಮವಿಷಯಮಸಂಖ್ಯಾತಾಃ ಕುಮಾರಕಾಃ . (ಪಿಬಂತಿ)

ಏಕಸ್ತು ಪಿಬತೇ ದೇವಃ ಸ್ವಚ್ಛಂದೇನ ವಶಾನುಗಃ .. 6..

ಪಿಬಂತ ಇತಿ . ನಾಮ ಶಬ್ದೋ ವಿಷಯೋಽರ್ಥಃ . ಛಾಂದಸತ್ವಾತ್ಕರ್ತೃಭಿಪ್ರಾಯೇ
 ಕ್ರಿಯಾಫಲ ಆತ್ಮನೇಪದಂ . ಪ್ರಯೋಜಕವ್ಯಾಪಾರಃ ಕರ್ತೃಭಿಪ್ರಾಯಂ
 ಕ್ರಿಯಾಫಲಮಿತಿ ಕೈಯಟಃ . ವಶಾ ವಂಧ್ಯಾ ತಾಮನುಗತಃ . ಪರ್ವತರಾಜಪುತ್ರಾ
 ಅಪ್ರಕೃತತ್ವಾತ್ . ಯದ್ವಾ ವಶಾಃ ಸ್ವವಿಧೇಯಾ ಅನುಗಾಃ ಪರಿವಾರೋ ಯಸ್ಯ
 ವಶಾನುಗಃ .. 6..

ತರ್ಹಿ ಕಿಮಸ್ಯ ಸರ್ವಥಾ ಭೋಕ್ತೃತ್ವಂ ನೇತ್ಯಾಹ-

ಧ್ಯಾನಕ್ರಿಯಾಭ್ಯಾಂ ಭಗವಾನ್ಭುಂಕ್ತೇಽಸೌ ಪ್ರಥಮಂ ಪ್ರಭುಃ .

ಧ್ಯಾನಕ್ರಿಯಾಭ್ಯಾಮಿತಿ . ಪ್ರಥಮಂ ಧ್ಯಾಯತಿ ಭಗವಾನಿದಮಿತಿ ತತಃ ಪಶ್ಯತಿ
 ಸೈವ ಕ್ರಿಯಾ ತೇನ ಸ ಪ್ರಥಮಂ ಭುಂಕ್ತೇ ತದುಚ್ಛಿಷ್ಟಮನ್ಯೋ ಭುಂಕ್ತೇ .
 ಧ್ಯಾತ್ವಾಽವಲೋಕನಮೇವ ತಸ್ಯ ಭೋಜನಂ . “ನ ವೈ ದೇವಾ ಅಶ್ನಂತಿ ನ
 ಪಿಬಂತೈತದೇವಾಮೃತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೃಪ್ಯಂತಿ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ .

ಭುಂಕ್ತ ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಕಾಂ ಭುಕ್ತೇ ತತ್ರಾಽಽಹ-

ಸರ್ವಸಾಧಾರಣೇ ದೋಗ್ಧೀಮಿಜ್ಯಮಾನಾಂ ಸುಯಜ್ವಭಿಃ .. 7..

ಸರ್ವೇತಿ . ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಾಧಾರಣೀಂ ಸಮಭೋಗ್ಯಾಮವ್ಯಾಕೃತರೂಪಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ
 . “ಏಕಮಸ್ಯ ಸಾಧಾರಣಂ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ . ದೋಗ್ಧೀ ತು ಸ್ವಭಕ್ಷಮಪೇಕ್ಷತೇಽನ್ಯಥಾ
 ದೋಹಾಸಂಭವಾಜ್ಞತ ಆಹ-ಇಜ್ಯಮಾನಾಂ ಸುಯಜ್ವಭಿಃ . ಸಾಧುಯಾಜ್ಞಿಕೈರ್ಹವ್ಯಕವ್ಯೇನ
 ಪೂಜ್ಯಮಾನಾಂ .. 7..

ತರ್ಹಿ ತೇಷಾಮನ್ಯಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಫಲವಿಶೇಷೇಣ ಭಾವ್ಯಮಿತ್ಯಪೇಕ್ಷಾಯಾಮಾಹ-

ಪಶ್ಯಂತ್ಯಸ್ಯಾಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಸುಪರ್ಣಂ ಪಿಪ್ಪಲಾಶನಂ .

ಉದಾಸೀನಂ ಧ್ರುವಂ ಹಂಸಂ ಸ್ನಾತಕಾಡ್ವಯವೋ ಹಯೇತ್ .. 8..

ಪಶ್ಯಂತೀತಿ . ವೃಕ್ಷಸ್ಥಾನೀಯಮೇಕಂ ದೇಹಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೇಹಾಂತರಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ

ಸುಪರ್ಣೋಪಮಂ ಸುಪರ್ಣಂ . ಪಿಪ್ಪಲಂ ಕರ್ಮಫಲಮಶ್ನಾತಿ ತಂ ಪಿಪ್ಪಲಾಶನಂ .

ವಸ್ತುವೃತ್ತೋದಾಸೀನಂ ಸ್ನಾತಕಾಡ್ವಯವೋ ಹವಾದ್ಲೋಮಾತ್ಪಶ್ಯಂತೀತ್ಯನ್ವಯಃ

. ಆತ್ಮದರ್ಶನಮೇವ ಯಾಗಾದಿಫಲಂ . ವಹೇದಿತಿ ಪಾರೇ ತಾನಿಯಂ

ವಹೇನ್ನಿರ್ವಹೇದ್ಯೋಗಕ್ಷೇಮಾದಿನೇತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯೇಯಂ . ಹವ ಇತಿ ಪಾರೇ

ಹವನಕರ್ಮಣಿ . ಹಯ ಇತಿ ಪಾರೇ ಹಯೋಽಶ್ವಸ್ತದುಪಲಕ್ಷಿತೇಽಶ್ವಮೇಧಕರ್ಮಣಿ

. ಹಯೇದಿತಿ ಪಾರೇ ತಾನಿಯಂ ವರ್ಧಯೇತ್ .. 8..

ಅಧ್ವಯವಫಲಮುಕ್ತ್ವಾ ಹೌತ್ರಫಲಮಾಹ-

ಶಂಸಂತಮನುಶಂಸಂತಿ ಬಹ್ವಚಾಃ ಶಸ್ತ್ರಕೋವಿದಾಃ . (ಶಾಸ್ತ್ರಕೋವಿದಾಃ)

ಶಂಸಂತಮಿತಿ . ಶಸ್ತ್ರಕೋವಿದಾಃ . ಸಪಾದಬಂಧೋ ಮಂತ್ರ ಋಕ್ವಾ ಕೇವಲಯಾ

ಸ್ತುತಿಃ ಶಸ್ತ್ರ ಗೀಯಮಾನಯಾ ತಯಾ ಸ್ತುತಿಃ ಸ್ತೋತ್ರಂ . “ಋಗ್ವಿಃ ಶಂಸಂತಿ

ಯಜುರ್ಭೀರ್ಯಜಂತಿ ಸಾಮಭಿಃ ಸ್ತುವಂತಿ” ಇತಿ ಯಾಸ್ಯವಚನಾತ್ . ಶಸ್ತ್ರೇ

ಕೋವಿದಾಃ ಕುಶಲಾಃ . ಫಲಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮೇವಾನುಸಂಧೇಯಂ ಸರ್ವತ್ರ .

ಸಾಮಗಾನಾಂ ವ್ಯಾಪಾರಮಾಹ-

ರಥಂತರೇ ಬೃಹತ್ಸಾಮ್ನಿ ಸಪ್ತವೈತೇ ಚ ಗೀಯತೇ .. 9..

ರಥಂತರ ಇತಿ . ರಥಂತರೇ ಗೀಯತೇ ಬೃಹತ್ಸಾಮ್ನಿ ಗೀಯತೇ . ಸಾಮಗೈರ್ದೋಗ್ವೀಪತಿರಿತಿ

ಶೇಷಃ . ಕಿಂ ಬಹುನಾ ಸಪ್ತವೈತೇ ಚ ಸಾಮಭೇದಾ ಗಾಯಂತೀತಿ ವಿಪರಿಣಾಮಃ

. ರಥಂತರಂ ಬೃಹತ್ಸಾಮ ವೈರೂಪಂ ವೈರಾಜಂ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ರೇವತೀ

ವಾಮದೇವ್ಯಮಿತಿ ಸಪ್ತ ಸಾಮಾನಿ . ದೋಗ್ವೀಪತಿಃ ಫಲಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಂ ದದಾತೀತಿ

ಜ್ಞೇಯಂ .. 9..

ಅಧರ್ವಣಾಂ ವ್ಯಾಪಾರಮಾಹ-

ಮಂತ್ರೋಪನಿಷದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪದಕ್ರಮಸಮನ್ವಿತಂ .

ಪಠಂತಿ ಭಾರ್ಗವಾ ಹ್ಯೇತದಧರ್ವಣೋ ಭೃಗೂತ್ತಮಾಃ .. 10.. (ಪಠಂತೇ)

ಮಂತ್ರೇತಿ . ಮಂತ್ರಾಶ್ಲೋಪನಿಷದಂ ಚ ಮಂತ್ರೋಪನಿಷದಂ . ಉಪನಿಷದಶಬ್ದೋಽಕಾರಾಂತ

ನಪುಂಸಕಮಸ್ತಿ . ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಪಠಂತಿ ಮಾಯಾಪತಿಂ ಭಜಂತೀತಿ ಭಾವಃ ..

10..

ಇತಿ ದ್ವಿತೀಯಃ ಖಂಡಃ .. 2..

ಭಾರ್ಗವಗ್ರಂಥಾನಾಂ ವಿಷಯಮೀಶ್ವರಮಾಹ-

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಚ ವ್ರಾತ್ಯಶ್ಚ ಸ್ಕಂಭೋಽಥ ಪಲಿತಸ್ತಥಾ .

ಅನಡೂವಾಲೋಹಿತೋಚ್ಚಿಷ್ಟಃ ಪಠ್ಯತೇ ಭೃಗುವಿಸ್ತರೇ .. 11..

ಕಾಲಃ ಪ್ರಾಣಶ್ಚ ಭಗವಾನ್ಮನ್ಯುಃ ಪುರುಷ ಏವ ಚ . (ಭಗವಾನ್ಮತ್ಯುಃ)

ಶರ್ವೋ ಭವಶ್ಚ ರುದ್ರಶ್ಚ ಶ್ಯಾವಾಶ್ಚಃ ಸಾಸುರಸ್ತಥಾ .. 12..

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀತ್ಯಾದಿಸಾರ್ಥದ್ವಾಭ್ಯಾಂ . ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿತ್ವವ್ರಾತ್ಯತ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಸರ್ವವಿರುದ್ಧಧರ್ಮಾಃ

ಅಸ್ಮಿನ್ನವಿರುದ್ಧಾ ಇತ್ಯುಕ್ತಂ . ಸ್ಕಂಭಃ ಸ್ತಂಭಕಃ . ಸ್ಕಂಭಿಃ ಸ್ತಂಭೇ . ವೃದ್ಧಃ

ಕುಮಾರಶ್ಚೇತಿ ವಿರುದ್ಧಂ . ಅನಡುತ್ತಂ ವಾಹ್ಯವಾಹಕಯೋರಕೇತ್ವಾತ್ .

ಲೋಹಿತೋಚ್ಚಿಷ್ಟ ಆದ್ರ್ವಗಜಚರ್ಮಪರಿಧಾನತ್ವಾತ್ . ಕಾಲಃ ಸಂಹರ್ತೃತ್ವಾತ್ .

ಪ್ರಾಣೋ ವಾಯುರ್ಮೂರ್ತತ್ವಾತ್ . ಮನ್ಯುಸ್ತಮ ಉಪಾಧಿನಾ . ಶರ್ವಃ . ಶ್ಶೌ

ಹಿಂಸಾಯಾಂ . ಭವತಿ ಪ್ರಭವತಿ ಭವಃ . ರೋದನಾದ್ರದ್ರಃ . ಶ್ಯಾವಾ ವಿಕೃತಾ

ಅಶ್ಚಾ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ನೇತ್ರಾದೀನಿ ಯಸ್ಯ . ತ್ರಿನೇತ್ರದಶಭುಜಾದಿರೂಪತ್ವಾತ್ .

ಅಸುರೈರ್ವಾಣಾದಿಭಿಃ ಸಹಿತಃ ಸಾಸುರಃ .. 11.. 12 ..

ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ವಿರಾಟ್ಪೈವ ಪಾಪ್ಷಿಃ ಸಲಿಲಮೇವ ಚ .

ಸ್ತೂಯತೇ ಮಂತ್ರಸಂಯುಕ್ತೈರಧರ್ವವಿಹಿತೈರ್ವಿಭುಃ .

ತಂ ಷಾಡ್ವಿಂಶಕಮಿತ್ಯೇಕೇ ಸಪ್ತವಿಂಶಂ ತಥಾಽಪರೇ .. 13..

ಪುರುಷಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ಸಾಂಖ್ಯಮಥರ್ವಾಣಂ ಶಿರೋ ವಿದುಃ .

ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಸಂಖ್ಯಾಕಮವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯಕ್ತದರ್ಶನಂ .. 14..

ಪಾಪ್ಷಿಃ ಪಾದಪೃಷ್ಠಂ ತತ್ಪುಲ್ಕಃ ಸಂಹಾರೇ ಲೋಕಮರ್ದನಾತ್ . ಸಲಿಲಃ

ಸಲಿಲವರ್ಣಾಂಗದತ್ವಾತ್ . ಏವಂ ವಿಂಶತಿವಿಶೇಷಣೋ ವಿಭುರ್ಮಂತ್ರಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಭ್ಯಾಂ

ಸ್ತೂಯತೇ . ಅಧರ್ವವಿಹಿತೈರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ . ವಿಭುರೀಶ್ವರಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ . ಷಡ್ವಿಂಶಕಂ

ಪೌರಾಣಿಕಾಃ . ಸಪ್ತವಿಂಶಂ ತದ್ಭೇದಾ ಏವಂ . “ಮಾತ್ರಾ ಭೂತನೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ

ಮನೋ ಬುದ್ಧಿರಹಂಕೃತಿಃ . ಮಹಾನ್ವಧಾನಂ ತತ್ತ್ವಾನಿ ಷಡ್ವಿಂಶಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ” ..

ಇತಿ .

ಚಿತ್ತೇನ ಸಾಹಿತೈಃ ಸಪ್ತವಿಂಶ ಇತಿ . ಸಂಖ್ಯಾಯತೇಽನಯೇತಿ ಸಂಖ್ಯಾ ತತ್ಸಂಬಂಧೀ

ಸಾಂಖ್ಯಸ್ತಂ ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ .

ತದುಕ್ತಂ-“ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿರವಿಕೃತಿರ್ಮಹದಾದ್ಯಾಃ ಪ್ರಕೃತಿವಿಕೃತಯಃ ಸಪ್ತ .

ಷೋಡಶಕಸ್ತು ವಿಕಾರೋ ನ ಪ್ರಕೃತಿರ್ನ ವಿಕೃತಿಃ ಪುರುಷಃ “.. ಇತಿ .

ಸ್ವಯಮವ್ಯಕ್ತಮಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ವ್ಯಕ್ತದರ್ಶನಂ ವ್ಯಕ್ತಸ್ಯ ಜಗತೋ ಭಾಸಕಂ . 13.. 14 ..

ಅದ್ವೈತಂ ದ್ವೈತಮಿತ್ಯೇತತ್ತ್ರಿಧಾ ತಂ ಪಂಚಧಾ ತಥಾ .. 15..

ಅದ್ವೈತಂ ವೇದಾಂತಿನೋ ದ್ವೈತಂ ಕಾಣಾದಾಸ್ತ್ರಿಧಾ ಗುಣಭೇದೇನ ಪಂಚಧಾ

ಭೂತಭೇದೇನ “ಸ ಏಕಧಾ ಭವತಿ ತ್ರಿಧಾ ಭವತಿ ಪಂಚಧಾ ಸಪ್ತಧಾ ನವಧಾ

ಪುನಶ್ಚೈಕಾದಶಃ ಸ್ಮೃತಃ” ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಂತರಾತ್ .. 15..

ಇತಿ ತೃತೀಯಃ ಖಂಡಃ .. 3..

ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಂ ಸ್ಥಾವರಾಂತಂ ಚ ಪಶ್ಯಂತೋ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಃ .

ತಮೇಕಮೇವ ಪಶ್ಯಂತಿ ಪರಿಶುದ್ಧಂ ವಿಭುಂ ದ್ವಿಜಾಃ .. 16..

ದ್ವಿಜಾಸ್ತ್ರೈವರ್ಣಿಕಾ ವೇದವಿದಃ .. 16..

ಯಸ್ಮಿನ್ನವಮಿದಂ ಪ್ರೋತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಂ .

ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಲಯಂ ಯಾಂತಿ ಬುದ್ಬುದಾಃ ಸಾಗರೇ ಯಥಾ .. 17..

ಯಸ್ಮಿನ್ನಾವಾಃ ಪ್ರಲೀಯಂತೇ ಲೀನಾಸ್ಯಾ ವ್ಯಕ್ತತಾಂ ಯಯುಃ .

ನಶ್ಯಂತೇ ವ್ಯಕ್ತತಾಂ ಭೂಯೋ ಜಾಯಂತೇ ಬುದ್ಬುದಾ ಇವ .

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾಧಿಷ್ಠಿತಂ ಚೈವ ಕಾರಣೈರ್ವ್ಯಂಜಯೇದ್ಬುಧಃ .. 18..

ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ . ಬ್ರಹ್ಮಕಾರ್ಯಂ ಸ್ಥಾವರಾದಿ ಯಸ್ಮಿನ್ಪ್ರೋತಂ ತಮೇಕಂ ಬ್ರಹ್ಮೈವ

ಪಶ್ಯಂತೀತ್ಯನ್ವಯಃ . ಲಯಂ ಯಾಂತಿ ಸರ್ವೇ ಭಾವಾಃ . ಲೀನಾಸ್ಯಾ ಲೀನಮಾಸ್ಯಂ

ಮುಖಂ ದ್ವಾರಮವಿದ್ಯಾಲಕ್ಷಣಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥೋಕ್ತಾಃ ಸಂತೋ ವ್ಯಕ್ತತಾಂ

ಯಯುರ್ಗತಾಃ . ಪುನರ್ನಶ್ಯಂತೇ ನಶ್ಯಂತಿ . ಭೂಯಶ್ಚ ವ್ಯಕ್ತತಾಂ ಜಾಯಂತೇ

ಜನಯಂತಿ . ಅಂತರ್ಭಾವಿತನ್ಯಥೈತ್ಯಾತ್ಮಕರ್ಮಕಃ . ಗಚ್ಚಂತಿ ವಾ . ದ್ವಿಜಃ

ಕಥನಂ ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಲಯಯೋರಭ್ಯಾಸಜ್ಞಾಪನಾರ್ಥಂ . ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೇನಾಧಿಷ್ಠಿತಂ

ಶರೀರಂ . ಕಾರಣೈರನುಮಿತಕಾರಣೈರ್ಹೇತುಭಿರ್ವಿಮತಂ ಚೇತನಾಧಿಷ್ಠಿತಂ

ಕ್ರಿಯಾವತ್ತ್ವಾದ್ರಥವದಿತ್ಯಾದಿಭಿಃ . ವ್ಯಂಜಯೇಲ್ಲಕ್ಷಯೇತ್ . ಬುಧಃ ಪಂಡಿತಃ ..

17.. 18 ..

ಇತಿ ಚತುರ್ಥಃ ಖಂಡಃ .. 4..

ಏವಂ ಸಹಸ್ರಶೋ ದೇವಂ ಪರ್ಯಸ್ಯಂತಂ ಪುನಃ ಪುನಃ .. 19..

ಯ ಏವಂ ಶ್ರಾವಯೇಚ್ಛಾಧ್ಧೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಿಯತವ್ರತಃ .

ಅಕ್ಷಯ್ಯಮನ್ನಪಾನಂ ಚ ಪಿತ್ತ್ಯಣಾಂ ಚೋಪತಿಷ್ಠತೇ .. 20..

ಏವಂ ಸಹಸ್ರಶಃ ಪುನಃ ಪುನಃ ಪರ್ಯಸ್ಯಂತಂ ದೇವಂ ಜನ್ಮಮರಣಾದಿಪ್ರಬಂಧಮಾಪದ್ಯಮ್

ಜೀವಂ . ಈಶ್ವರಾರಾಧನೇನೋದ್ಧರೇದಿತಿ ಶೇಷಃ . ವೈರಾಗ್ಯಾರ್ಥಮಿದಮಭಿಹಿತಂ .

ತಸ್ಯಾನ್ನಂ ಪಾನಂ ಚಾಕ್ಷಯ್ಯಂ ಭವತಿ . ಪಿತ್ತ್ಯಣಾಂ ಚಾಕ್ಷಯ್ಯಮೇವೋಪತಿಷ್ಠತೇ ..

19.. 20 ..

ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮವಿಧಾನಂ ತು ಯೇ ವಿದುರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಯಃ .

ತೇ ಲಯಂ ಯಾಂತಿ ತತ್ತ್ವೈವ ಲೀನಾಸ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಶಾಯಿನೇ

ಲೀನಾಸ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಶಾಯಿನ ಇತಿ .. 21..

ಇತ್ಯರ್ಥವೇದೇ ಚೂಲಿಕೋಪನಿಷತ್ಸಮಾಪ್ತಾ .. 13..

ಬ್ರಹ್ಮ ಕೂಟಸ್ಥಂ . ಬ್ರಹ್ಮವಿಧಾನಂ ತಜ್ಞಾ ನೋಪಾಯಂ . ಲೀನಾಸ್ಯಾ ಲೀನಮಾಸ್ಯಂ

ಮುಖಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿದ್ವಾರಂ ರಾಗಾದಿ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥೋಕ್ತಾಃ . ಕಿಮರ್ಥಂ ಲೀನಾಸ್ಯಾಃ

. ಬ್ರಹ್ಮಶಾಯಿನೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಶೇತೇ ತಚ್ಛೇಲೋ ಬ್ರಹ್ಮಶಾಯೀ ಭಾವಪ್ರಧಾನೋ
ನಿರ್ದೇಶಃ . ಬ್ರಹ್ಮಶಾಯಿತ್ವಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಶಯನಂ ಕರ್ತುಮೇಕೀಭವಿತುಮಿತ್ಯರ್ಥಃ

. ದ್ವಿರುಕ್ತಿಃ ಸಮಾಪ್ಯರ್ಥಾ .. 21..

ಇತಿ ಪಂಚಮಃ ಖಂಡಃ .. 5..

ನಾರಾಯಣೇನ ರಚಿತಾ ಶ್ರುತಿಮಾತ್ರೋಪಜೀವನಾ .

ಅಸ್ಪಷ್ಟಪದವಾಕ್ಯಾನಾಂ ದೀಪಿಕಾ ಚೂಲಿಕಾಭಿಧೇ .. 1..

ಇತಿ ನಾರಾಯಣವಿರಚಿತಾ ಚೂಲಿಕೋಪನಿಷದ್ಧೀಪಿಕಾ ಸಮಾಪ್ತಾ .. 18..

ಓಂ ಪೂರ್ಣಮದಃ ಪೂರ್ಣಮಿದಂ ಪೂರ್ಣಾತ್ಪೂರ್ಣಮುದಚ್ಯತೇ .

ಪೂರ್ಣಸ್ಯ ಪೂರ್ಣಮಾದಾಯ ಪೂರ್ಣಮೇವಾವಶಿಷ್ಯತೇ ..

ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ..

Proofread by KS Sheshadri Sharma

—
Chulikopanishad Dipika

pdf was typeset on December 7, 2022

—
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

